

Utbildningsutskottets yttrande

1977/78:2 y

över motioner om riksbankens jubileumsfond

Till finansutskottet

I den under allmänna motionstiden av Olof Palme m. fl. (s) väckta motionen 1977/78:886 hemställs med hänvisning till vad som anförts i motionen 1977/78:885 att riksdagen i ett uttalande till fullmäktige i riksbanken skall rekommendera fullmäktige att förstärka riksbankens jubileumsfonds kapitalbehållning genom att i sitt förslag till disposition av 1977 års vinst avsätta 200 milj. kr. till fonden.

Med anledning av fullmäktiges i riksbanken sedermera avlämnade förslag (1977/78:13) om disposition av riksbankens vinstmedel för år 1977 har Linnea Hörnlén m. fl. (fp, c, m) i motionen 1977/78:1753 hemställt att riksdagen i samband med ställningstagande till dispositionen av riksbankens vinstmedel skall besluta att realvärdet av fondens utdelning också under den pågående utvärderingen skall bibehållas på minst nuvarande nivå och att åtgärder skall vidtas för att säkerställa detta.

I sitt nyssnämnda förslag anmäler fullmäktige att styrelsen för riksbankens jubileumsfond i olika sammanhang framfört önskemål om att fondens utdelningskapacitet skall bibehållas på oförändrad reell nivå och om att fullmäktige därför måtte föreslå riksdagen ytterligare kapitaltillskott till fonden. För att få underlag till en bedömning av dessa önskemål kommer fullmäktige att låta utvärdera erfarenheterna av fondens hittillsvarande verksamhet. Fullmäktige avser att härafter återkomma till frågan i samband med förslag till disposition av vinsten för år 1978.

Sedan finansutskottet berett utbildningsutskottet tillfälle att avge yttrande över motionerna 1977/78:886 och 1977/78:1753 vill utbildningsutskottet anföra följande.

Riksbankens jubileumsfond inrättades genom beslut av riksdagen år 1962, då ett belopp av 250 milj. kr. av riksbankens vinst avsattes för ändamålet (bankoutskottet 1962:13, rskr 1962:161). Anslag ur fonden beviljades första gången i oktober 1965.

I sitt förslag om disposition av riksbankens vinstmedel för år 1973 (förs. 1974:8) tog fullmäktige i riksbanken upp frågan om ytterligare avsättning till jubileumsfonden och anförde bl. a.: "Till följd av att fondens intäkter ej ökat i takt med den allmänna kostnadsutvecklingen kan nämligen fondens reella resurser sägas efter hand ha minskat". Med hänsyn till den inträffade utvecklingen fann fullmäktige det önskvärt att fonden tillfördes ytterligare tillgångar och föreslog att obligationer till ett bokfört värde om 100 milj. kr. skulle överföras till fonden. Detta blev riksdagens beslut (FiU 1974:15, rskr 1974:163).

Av jubileumsfondens verksamhetsberättelse framgår att under fondens första verksamhetsår, 1965, 16,5 milj. kr. fanns tillgängliga för fondens ändamål och ca 19,5 milj. kr. ettvar av åren 1968–1975. Kapitaltillskottet år 1974 fick till resultat att år 1976 avrundat 27,7 milj. kr. kunde disponeras. Trots denna ökning har fullmäktiges nyss citerade uttalande från år 1974 full aktualitet.

Jubileumsfondens tillkomst är ett uttryck för den tro på forskningens betydelse både för den materiella välfärdsutvecklingen och för utvecklingen av en rikare kulturell och social miljö som riksdagen vid olika tillfällen givit uttryck åt. Utskottet ser jubileumsfonden som ett angeläget komplement till forskningsråden och till de särskilda organ som tillskapats för att tillgodose behov av sektoriell forskning och utveckling. I växande utsträckning samarbetar forskarna tvärvetenskapligt och över institutionsgränser. Bl. a. för denna forskning är jubileumsfonden en viktig resurs. Det är således angeläget att fonden finns kvar och även i fortsättningen kan främja forskning och därmed samhällets utveckling.

Fullmäktige i riksbanken avser låta utvärdera erfarenheterna av fondens hittillsvarande verksamhet. Våren 1979 väntas regeringen lägga fram förslag bl. a. på grundval av forskningsrådsutredningens (U 1972:02) betänkande (SOU 1977:52) Forskningspolitik. Med hänsyn till de forskningspolitiska överväganden riksdagen då måste göra är det angeläget att utvärderingsarbetet bedrivs skyndsamt.

Utbildningsutskottet är ense med motionärerna om att det inte är tillfredsställande att jubileumsfondens reella forskningsinsatser i betydande mån reducerats genom kostnadsutvecklingen under de senaste åren. Utskottet delar också motionärernas uppfattning att fonden nu bör få ökade resurser och kan alltså inte dela fullmäktiges uppfattning att resursfrågans lösning måste vara beroende av utvärderingens resultat. Enligt utskottets mening bör detta tillskott avvägas så att den verksamhetskapacitet för fonden, som uppnåddes genom 1974 års beslut om kapitaltillskott och som med utgångspunkt i då gällande kostnadsläge ansågs lämplig, återställs. Utbildningsutskottet anser sig inte böra redovisa några synpunkter på vilken väg som lämpligast bör väljas för att återge fonden denna forskningspotential.

Stockholm den 16 mars 1978

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Ove Nordstrandh (m), Sven Johansson (c), Linnea Hörlén (fp), Lars Gustafsson (s), Gösta Karlsson (c), Lena Hjelm-Wallén (s), Per-Olof Strindberg (m), Christina Rogestam (c), Helge Hagberg (s), Lennart Bengtsson (c), Åke Gillström (s), Lennart Bladh (s), Margit Sandéhn (s) och Gunnar Biörck i Värmdö (m).